

Mythimna litoralis Curtis aan de Belgische kust : 2 generaties per jaar ? (Lepidoptera, Noctuidae)

door

M. FAQUAET & L. VANHERCKE

Abstract. *Mythimna litoralis* Curtis on the Belgian coast : two generations each year? (Lepidoptera, Noctuidae). The authors caught *Mythimna litoralis* Curtis in two periods (1971-1972 and 1981-1983) and they could deduce from these captures that this species has only one generation each year on the Belgian coast, flying from the beginning of June until half July. Nevertheless, a partial second generation can occur in those years with favourable weather conditions. In this case the moths fly from early June till half July and from early August till half September.

Résumé. *Mythimna litoralis* Curtis, aurait deux générations annuelles à la côte belge. (Lepidoptera, Noctuidae). A la suite des récoltes de *Mythimna litoralis* Curtis à deux périodes (1971-1972 et 1981-1983), les auteurs ont pu constater que cette espèce n'avait généralement qu'une seule génération annuelle à la côte belge et ce, de début juin à mi-juillet. Lorsque les conditions climatiques sont favorables, une seconde génération partielle peut apparaître. Dans ce cas, les papillons volent de début juin à mi-juillet, et de début août à mi-septembre.

De kust oefent altijd al een grote aantrekkingskracht uit op entomologen, doordat er heel wat typische soorten voorkomen. Dit geldt voor verschillende nachtvlinders zoals : *Eilema pygmaeola* Doubleday, *Agrotis ripae* Hübner, *Eumichtis lichenea* Hübner, *Aspitates ochrearia* Rossi, die, zonder daarom algemeen te zijn, toch plaatselijk lang niet zo zeldzaam zijn als vaak gedacht wordt. Hun zeldzaamheid is voor een deel kunstmatig, doordat aan de kust slechts weinig stalen genomen worden. De meeste waarnemingen gebeuren tijdens de vakantiemaanden. Zelden of nooit zijn de omstandigheden ideaal om nachtvlinders te vangen. Dikwijls is de wind spelbreker. Helaas is er ook een reële faktor in de zeldzaamheid van diverse soorten ; de overdreven urbanisatie aan onze kust heeft geen enkele plek onverstoorde gelaten, met de achteruitgang van gehele levensgemeenschappen tot gevolg. Een geschikte plaats om het laken te leggen is vaak moeilijk te vinden. De vangstproblemen zijn er de oorzaak van dat we slechts na twee observatieperiodes (de eerste in 1971-1972, de tweede in 1981-1983) voldoende vangsten hebben van *Mythimna litoralis* om enig aanvaardbaar besluit te trekken omtrent de vliegperiode(n).

De vangsten in 1971-1972 gebeurden in Oostduinkerke-Dorp (B-8458, West-Vlaanderen), de andere op de wijk «Groenendijk» eveneens te Oostduinkerke. Vòòr we onze eigen gegevens interpreteren, geven we hieronder een kort overzicht van hetgeen diverse auteurs omtrent de vliegperiode van *Mythimna litoralis* vermelden. Al deze werken hebben betrekking tot België, of de ons omringende landen.

FORSTER-WOHLFAHRT : einde juni tot begin augustus (Denemarken, Nederland, België).

GOATER : juli (Hampshire, Wight, Engeland).

HACKRAY : einde juni tot begin augustus (België).

HEATH : einde juni tot einde augustus (Groot-Brittannië, Ierland).

KIRBY : juni tot augustus (Engeland, Nederland, Duitsland; België wordt niet

vermeld!). «De rupsen overwinteren volgroeid; de rupsen van het tweede broedsel verschijnen in juli»!

KOCH : einde juni tot einde augustus (landen rond de Noord- en Oostzee). «De soort is op veel plaatsen verdwenen door strandexploitatie»!

LEMPKE : 1940 : 1 generatie vanaf half juni tot tweede helft van juli (Nederland); 1964 : in de regel één generatie: einde mei tot begin augustus. In gunstige jaren kan een partiële tweede generatie verschijnen (Nederland).

SOUTH : juni en juli; soms vroeger of later (Engeland).

Toen we einde 1982 onze tussentijdse resultaten opzonden naar de heer HACKRAY, reageerde die onmiddellijk : «Je constate que *Mythimna litoralis* a été commun : il n'y a pas de doute qu'il s'agit d'une deuxième génération. Je ne la connaissais pas».

Terloops vermelden we nog dat de vier werken, waarin een afbeelding is afgedrukt van *Mythimna litoralis* (FORSTER-WOHLFAHRT, HEATH, SOUTH, KOCH) telkens slechts één exemplaar wordt getoond : *M. litoralis* is geen variabele soort.

Wij hebben in totaal 16 nachtvangsten gedaan waarbij *Mythimna litoralis* naar het licht kwam. Een controle op de gaafheid en kleurfrisheid van 37 exemplaren levert het volgende beeld. De tabel bevat alleen 'positieve' data, ook ervoor en erna zijn er vangsten gedaan, echter zonder waarnemingen van *Mythimna litoralis*.

Periode 1

20-ix-1971	gaaf	1 exemplaar
4-vii-1972	gaaf	1 exemplaar
8-vii-1972	gaaf	1 exemplaar
9-vii-1972	gaaf	1 exemplaar

Periode 2

10-vii-1981	gaaf	3 exemplaren
19-vii-1981	beschadigd	8 exemplaren
25-vii-1981	beschadigd	2 exemplaren
31-vii-1981	gaaf	1 exemplaar
7-viii-1981	gaaf	1 exemplaar
14-viii-1981	beschadigd	1 exemplaar
4-vi-1982	gaaf	2 exemplaren
12-vi-1982	gaaf	1 exemplaar
11-ix-1982	1 gaaf + 1 beschadigd	2 exemplaren
17-ix-1982	3 gaaf + 3 beschadigd	6 exemplaren
24-vi-1983	gaaf	4 exemplaren
5-vii-1983	gaaf	2 exemplaren

Een analyse van de resultaten uit bovenstaande tabel, laat ons toe te besluiten dat er een verschil bestaat tussen enerzijds de jaren 1971 (?), 1981 en 1982 en de jaren 1972 en 1983 anderzijds. Volgens de resultaten van de jaren 1972 en 1983 zou er één generatie zijn : dit vanaf het tweede gedeelte van de maand juni (24-vi-1983) tot ongeveer half juli (9-vii-1972). Als we nu de resultaten van de jaren 1971 (?), 1981 en 1982 bekijken, dan moeten we vaststellen dat er twee generaties zijn, want alle exemplaren gevangen in juni (4-vi-1982) tot het eerste gedeelte van juli (12-vii-1982) zijn gaaf; evenzo deze in de eerste helft van augustus (31 juli - 1 augustus 1981) tot zelfs in september (20-ix-1971). Beide perioden worden gescheiden en gevolgd door een tijdsperiode waarin beschadigde exemplaren gevangen worden (19 en 25-vii-1981) en (11 en 17-ix-1982).

Bijna alle auteurs melden een min of meer lange vliegperiode, maar het is KIRBY die een tweede generatie suggereert en LEMPKI spreekt van een partiële tweede generatie in gunstige jaren. Uit onze waarnemingen moeten wij ook besluiten dat *Mythimna litoralis*, al naargelang het jaar, ofwel één generatie ofwel een partiële tweede generatie heeft. Indien er één lange generatie zou zijn, vanaf begin juni tot het tweede gedeelte van september, dan zouden er weliswaar ook tot in augustus gave exemplaren kunnen voorkomen, maar dan zouden er vanaf half/einde juli tot september zonder onderbreking beschadigde exemplaren moeten rondvliegen. Het discontinu voorkomen van afgevlogen exemplaren (zie vooral 1981) bewijst volgens ons dat het hier om twee generaties gaat.

Besluit

-*Mythimna litoralis* vliegt in de regel in één generatie aan de Belgische kust, dit vanaf begin juni tot ongeveer half juli.

-Wanneer de weersomstandigheden gunstig zijn, dan kan er een partiële tweede generatie voorkomen (zie vooral 1982). In dit geval vliegen de vlinders van begin juni tot ongeveer half juli en van begin augustus tot ongeveer half september.

Dankwoord

Aan W. DE PRINS voor het toesturen van informatie over *Mythimna litoralis*.

Literatuur

- De Prins, W.O., 1983. Systematische Naamlijst van de Belgische Lepidoptera. *Entomobrochure* 4, 57 p.
- Forster, W. & Th.A. Wohlfahrt, 1971. Die Schmetterlinge Mitteleuropas. Band V, Eulen. Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.
- Goater, B., 1974. The Butterflies and Moths of Hampshire and the Isle of Wight. E.W. Classey Ltd., Faringdon.
- Hackray, J. & L.G. Sarlet, 1976. Catalogue des Macrolépidoptères de Belgique. 2. Supplément à *Lambilliona*.
- Heath, J., 1979. The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland, Vol. 9. Curwen Books, London.

- Kirby, W.F., 1903. The Butterflies and Moths of Europe. Cassell and Co. Ltd., London.
- Koch, M., 1972. Wir bestimmen Schmetterlinge. Band III Eulen. Neumann Verlag, Radebeul.
- Lempke, B.J., 1940. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera, deel 5. *Tijdschr. Ent.* 83 : 196.
- Lempke, B.J., 1964. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera, Supplement 10. *Tijdschr. Ent.* 107 : 118.
- South, R., 1973. The Moths of the British Isles. First Series. F. Warne and Co. Ltd., London.

Faquaet M. : Bourgondisch Kruis 15, B-9200 Wetteren.
Vanhercke L. : Toekomstlaan 6, B-8458 Oostduinkerke.

Boekbespreking

Morris, P. : *Was lebt in Feld, Wald und Wasser? Ueber 1250 mitteleuropäische Pflanzen und Tiere in Farbe.*

11,5 x 19 cm, 320 p., 35 kleurfoto's, 1345 afbeeldingen in kleur, 3 zwartwit-tekeningen, Franckh'sche Verlagshandlung, W. Keller & Co., D-7000 Stuttgart 1, Duitsland, ISBN 3-440-05197-8, 1983, gebonden in slappe kaft, DM 29,50.

Deze veldgids werd uit het Engels in het Duits vertaald door Dr. Hilde NITTINGER. In het inleidend deel worden de voornaamste milieutypes afgebeeld en kort beschreven. Hieronder vallen b.v. kuststreken, riviermondingen, rivieren, meren, loof- en naaldbossen, heiden, weiden en velden, gebergten, steden en tuinen.

De rest van het boek bevat beschrijvingen en afbeeldingen van de meest voorkomende planten en dieren in Midden-Europa. Daarbij wordt de gebruikelijke systematische volgorde aangehouden. Men begint met varens, zwammen, wieren en bloemdragende planten. Eerst worden van elke groep de algemene kenmerken in het kort besproken. De voornaamste vertegenwoordigers worden dan in kleur afgebeeld en zeer summier beschreven. Hetzelfde patroon wordt gevolgd bij het deel dat over dieren handelt. Allereerst volgen de ongewervelde zeedieren, waarbij vooral de schelpdieren aandacht krijgen. Daarna volgen de ongewervelde land- en zoetwaterdieren, waarbij uiteraard de insecten het meeste aandacht krijgen (ongeveer 50 p.). Er worden 60 soorten dagvlinders en 74 soorten Heterocera afgebeeld. De gebruikte nomenclatuur is zeer modern. Bij elke soort staat kort aangegeven in welk biotoop ze vliegt, waar ze in Europa (en eventueel daarbuiten) voorkomt, wanneer ze vliegt en op welke voedselplanten de rupsen leven. Van de overige insectengroepen worden ongeveer 140 soorten besproken. Tot slot worden nog de belangrijkste gewervelde dieren uit Midden-Europa behandeld alsook heel wat zeevissen. Het boek eindigt met een alfabetische soortenindex.

De afbeeldingen in dit boek bestaan hoofdzakelijk uit aquarellen door diverse kunstenaars en uit enkele kleurfoto's. Ze zijn in de meeste gevallen van zeer goede kwaliteit, al zijn hier en daar de kleuren wat te fel. De tekst is wel erg kort gehouden maar om dit gebrek aan informatie op te vangen wordt bij elke groep verwezen naar verdere literatuur. De omvang van het behandelde onderwerp noodzaakt natuurlijk tot een strenge selectie van de op te nemen soorten. De bedoeling is dan ook alleen een overzicht te geven van wat er in Midden-Europaleeft. Daarin is de auteur zeker geslaagd. Het boekje kan met succes gebruikt worden door iedereen die in de natuur geïnteresseerd is en tijdens zijn wandelingen de diverse planten en dieren wil situeren in het geheel van het planten- en dierenrijk.

W.O. De Prins